

نمود تکوین ایران به مثابه واقعیتی جغرافیایی در قصه‌ی حسین کرد شبستری

* مهرداد علیزاده شعرباف

E-mail: Mehrdadalizade1990@gmail.com

** محمود فتوحی رودم‌عجنی

E-mail: fotoohirud@gmail.com

*** حسن ذوالفقاری

E-mail: zolfagari@modares.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۵/۲۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۹/۲۶

چکیده

در این نوشتار، نشان داده می‌شود که چرا و چگونه شرایط اجتماعی داخلی و موقعیت سیاسی خارجی، شاه‌عباس را ملزم به تلفیق دو هویت ملی و مذهبی و ایجاد هویت واحد (ملی - مذهبی) کرد. در همین راستا، قصه‌ی حسین‌کرد شبستری که گویاترین قصه در باب مسائل سیاسی و اجتماعی عصر صفوی است، به‌منزله نمونه‌ی موردی انتخاب شده و در این قصه، شرایط سیاسی، فرهنگی و اجتماعی عصر صفوی مطالعه شده است؛ هم‌چنین به نقش این قصه در دو سوی مهم تشکیل‌دهنده‌ی هویت ایرانی در این عصر، یعنی ملیت و مذهب پرداخته شد. برای تحقق اهداف مذکور، قصه‌ی حسین‌کرد، در چهار ساحت ساخت مفهوم میهن، تمرکز بر نام ایران در قالب محدود‌دهی مشخص جغرافیایی، مرز مذهبی و قهرمانان محلی، با روش تحلیل محتوا، بررسی شد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که ایران، در عهد شاه‌عباس از یک مفهوم، به واقعیتی جغرافیایی با مرزهای داخلی و خارجی مشخص تبدیل شده که دستاورد آن، شکل‌گیری یک هویت ملی - مذهبی بوده است.

کلید واژه‌ها: ایران، هویت ملی، هویت مذهبی، عصر صفوی، قصه‌ی حسین‌کرد.

* دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه فردوسی مشهد

** استاد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فردوسی مشهد، نویسنده‌ی مسؤول

*** استاد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه تربیت مدرس تهران